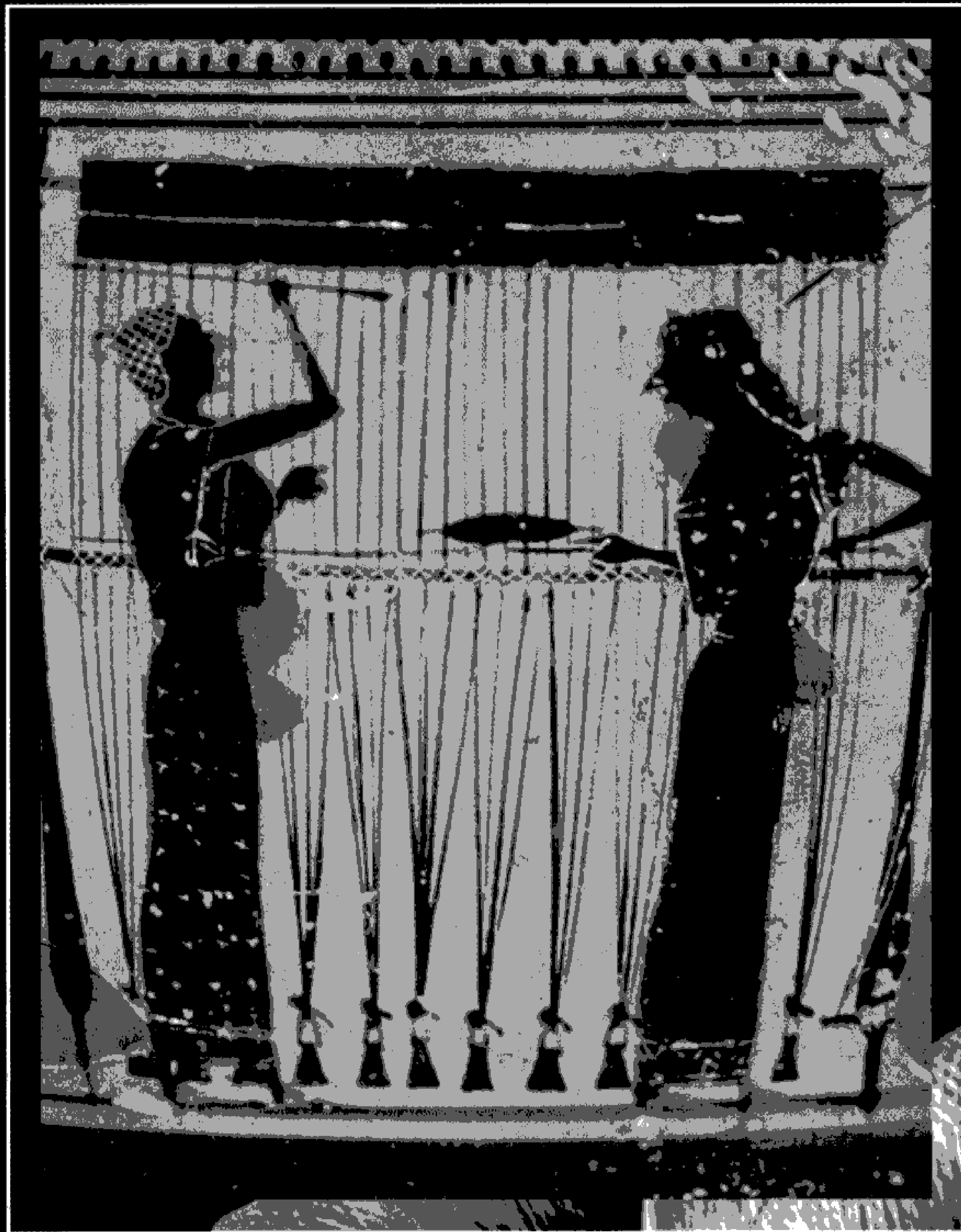

ΜΑΡΤΑΡΙΑ ΠΕΡΙΒΟΛΙΩΤΟΥ

Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΥΦΑΣΜΑΤΟΣ II

ΥΦΡΑΝΤΙΣΗ

ΔΙΑΠΛΕΚΤΙΚΗ - ΜΠΑΤΙΚ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΩΝ

6
6
3

Υφαντική

ΔΙΑΠΛΕΚΤΙΚΗ - ΜΠΑΤΙΚ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΔΩΡΕΑ

Τ.Ε.Ι. ΑΘΗΝΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Αρ. εισ. 79404

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ - ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΕΡΙΒΟΛΙΩΤΟΥ - ΧΡΥΣΟΒΕΡΓΗ

Επίκουρος Καθηγήτρια Σχολής Γραφικών Τεχνών
& Καλλιτεχνικών Σπουδών - Τμήμα Διακοσμητικής

Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΥΦΑΣΜΑΤΟΣ ΙΙ

Υφαντική

ΔΙΑΠΛΕΚΤΙΚΗ - ΜΠΑΤΙΚ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΩΝ

Συμπληγάδων 7, 12131, Περιστέρι
τηλ.: 210.57.47.729, 210.57.68.853, FAX: 210. 57.51.438
e-mail address: ion_publ@hol.gr, <http://www.iwn.gr>

Βιβλιοπωλείο: Σόλωνος 85, 10679, Αθήνα
τηλ.: 210.33.87.570, FAX: 210.33.87.571

Ο λογότυπος που εικονίζεται δίπλα χρειάζεται μια εξήγηση. Σκοπός του είναι να συνεγείρει τον αναγνώστη πάνω στον κίνδυνο που παρουσιάζεται για το μέλλον της συγγραφής, ειδικότερα στο περιβάλλον των Τεχνικών και Επιστημονικών Εκδόσεων από τη μαζική ανάπτυξη της φωτοαντιγραφής.

Ο Κώδικας των πνευματικών δικαιωμάτων (νόμοι 2121/93 και 2557/97) απαγορεύει την φωτοαντιγράψηση χωρίς την άδεια των εχόντων τα δικαιώματα του βιβλίου.

Άρα αυτή η πρακτική η οποία είναι γενικευμένη σε Εκπαιδευτικά Ιδρύματα προκαλεί μια απότομη πτώση της αγοράς των βιβλίων και των περιοδικών σε σημείο που και για τους συγγραφείς η δυνατότητα δημιουργίας νέων έργων και εκδόσεών τους βρίσκεται σήμερα σε κίνδυνο.

Υπενθυμίζουμε ότι κάθε αναπαραγωγή της παρούσης έκδοσης μερική ή ολική απαγορεύεται χωρίς την άδεια των δημιουργών της.

*Επεξεργασία Κειμένων και Σχεδίων:
Ατελιέ Γραφικών Εκδοτικού Ομίλου ΙΩΝ*

© 2004: Εκδόσεις "ΙΩΝ" Στέλλα Παρίκου & ΣΙΑ Ο.Ε.

ISBN 960-411-461-1

Ο εκδοτικός οίκος έχει όλα τα δικαιώματα του βιβλίου. Απαγορεύεται η αναπαραγωγή του οποιουδήποτε τμήματος αυτής της εργασίας που καλύπτεται από τα δικαιώματα (copyright), ή η χρήση της σε οποιαδήποτε μορφή, ή με οποιονδήποτε τρόπο - γραφικό ή ηλεκτρονικό, ή μηχανικό, συμπεριλαμβανομένων των φωτοτυπιών, της μαγνητοφώνησης και των συστημάτων αποθήκευσης και αναπαραγωγής - χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη.

Αφιερωμένο στον Γιώργο, την Όλγα, τον Ίωνα,
στους Συνεργάτες μου στο Εργαστήριο Υφάσματος
του ΤΕΙ Αθήνας και στους Σπουδαστές μου

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η «ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΥΦΑΣΜΑΤΟΣ II» αποτελεί την ολοκλήρωση της μελέτης του σχεδιασμού και διακόσμησης των υφασμάτων που ξεκίνησε στο βιβλίο «Η Τέχνη του Υφάσματος I». Είναι η σπουδή τόσο της ιστορικής πορείας και εξέλιξης της Υφαντικής και κυρίως της Ελληνικής Υφαντικής ανά τους αιώνες, όσο και της τέχνης του Μπατίκ, μιας τέχνης που έχει Μεσογειακές ρίζες, και είναι απόλυτα συνδεδεμένη με την ιστορική πορεία της διακόσμησης του υφάσματος. Το σύγγραμμα απευθύνεται στους σπουδαστές των εφαρμοσμένων τεχνών της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, και ιδιαίτερα στους σπουδαστές των ΤΕΙ. Παράλληλα, όμως, απευθύνεται και σε όλους όσοι επιθυμούν να αποκτήσουν περισσότερες γνώσεις για την Υφαντική γενικά και ιδιαίτερα για την Ελληνική Υφαντική, αλλά και το Μπατίκ που στον 20ό αιώνα ξαναβρήκε τη χαμένη καλλιτεχνική του αξία και ταυτότητα.

Η κατανομή και διάταξη της ύλης έχει πραγματοποιηθεί με σκοπό να καλύψει το γνωστικό περιεχόμενο, την ύλη και τις ουσιαστικές ανάγκες του μαθήματος «Υφασμα II» του Τμήματος Διακοσμητικής του ΤΕΙ Αθήνας, ανταποκρίνεται, όμως, και σε αντίστοιχη ή παρεμφερή ύλη κάθε συναφούς εκπαιδευτικού ιδρύματος. Το βιβλίο χωρίζεται σε δύο μέρη.

Στο **Πρώτο Μέρος** γίνεται μια γενική προσέγγιση της ιστορικής εξέλιξης της Υφαντικής από την Αρχαιότητα με ιδιαίτερο βάρος στην πορεία της Ελληνικής Υφαντικής από τη Νεολιθική περίοδο μέχρι το λαϊκό - παραδοσιακό υφαντό του πρώτου ήμισυ του 20ού αιώνα. Αυτό έγινε γιατί η Ελληνική Υφαντική αποτελεί ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της εθνικής μας κληρονομιάς και μπορεί - και πρέπει - να αποτελέσει για τους νέους μελετητές - σχεδιαστές του υφάσματος μια ουσιαστική πηγή έμπνευσης, για σύγχρονες πρωτοποριακές δημιουργίες σχεδιασμού.

Αναλύονται οι αρχαιοελληνικοί και οι παραδοσιακοί αργαλειοί με τα προϊόντα τους, κατά περιοχές της Ελλάδας, εκεί όπου έχουμε τα περισσότερα στοιχεία. Παρουσιάζονται οι βασικές ελληνικές υφαντικές ύλες από την Αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Παράλληλα, αναφέρονται οι μέθοδοι σύγχρονης και παραδοσιακής βαφής - στοιχείο απόλυτα συνδεδεμένο με κάθε υφαντική ύλη, καθώς και οι μορφές Διαπλεκτικής και Περιπλεκτικής - τεχνικές άρρηκτα συνδεδεμένες με την υφαντική. Δίδονται παραδείγματα από τη λαϊκή παράδοση και τη σύγχρονη Υφαντική και Διαπλεκτική, καθώς και στοιχεία απλοποιημένης μεθοδολογίας τους, βήμα προς βήμα. Τέλος, γίνεται αναφορά στο Μακραμέ με παρουσίαση απλών εκπαιδευτικών παραδειγμάτων.

Στο **Δεύτερο Μέρος**, αναλύεται ιστορικά και τεχνικά και η μεθοδολογία του Μπατίκ, του οποίου οι ρίζες ξεκινούν από την Ανατολική Μεσόγειο και η τεχνική του είναι στενά συνδεδεμένη με τις αρχαίες ελληνικές τεχνικές διακόσμησης. Αναλύονται οι σύγχρονες και παραδοσιακές μέθοδοι Μπατίκ και δίδονται πληροφορίες τόσο για τα κατάλληλα υφάσματα, τις χρωστικές και τα απαραίτητα

υλικά όσο και για τις δυνατότητες βιοτεχνικής και βιομηχανικής σύγχρονης παραγωγής του με παραδείγματα και σχέδια.

Η παράλληλη μελέτη της Υφαντικής Τέχνης και του Μπατίκ προσφέρει στους σπουδαστές - μελετητές του Υφάσματος μια διαφορετική προσέγγιση στην παραδοσιακή, θεματολογική, σπουδή των δυνατοτήτων κατασκευής και διακόσμησης υφασμάτων. Η υφαντική είναι η βάση, μαζί με τη διαπλεκτική, της μετατροπής της πρώτης ύλης, του νήματος, σε πολύτιμο για τον άνθρωπο χρηστικό είδος, το ύφασμα.

Το μπατίκ είναι μια ευαίσθητη, εκφραστική διαχρονική μορφή διακόσμησης του υφάσματος με ιστορία χιλιάδων ετών. Η παράλληλη μελέτη τους προσφέρει μεγάλες δυνατότητες πειραματισμών τόσο στο σχεδιασμό όσο και τη διακόσμηση του υφάσματος. Εξάλλου, στην αρχαία Ελλάδα η Υφαντική συνυπήρχε με τεχνικές απομόνωσης με τη χρήση μονωτών, η δε εγκαυστική μέθοδος - τεχνική διακόσμησης με κερί και χρώμα - γνώριζε μεγάλη άνθηση.

Στη διαμόρφωση του βιβλίου, έχει γίνει προσπάθεια, να παρουσιαστούν διευκρινιστικά και διδακτικά σκίτσα, καθώς και σχέδια και φωτογραφίες από όλες εκείνες τις περιόδους της ιστορίας της Ελληνικής Υφαντικής και της πορείας του Μπατίκ, όπου υπάρχει αυτή η δυνατότητα, έτσι ώστε ο μελετητής - σπουδαστής να αποκτήσει πλήρη και ολοκληρωμένη αντίληψη του τρόπου κατασκευής και διακόσμησης των υφασμάτων με τις συγκεκριμένες, κατά περίπτωση, τεχνικές.

Ελπίζω και εύχομαι ότι το βιβλίο αυτό θα δώσει στους νέους σπουδαστές - μελετητές του Σχεδιασμού και της τέχνης του Υφάσματος όχι μόνο τις βασικές γνώσεις της Υφαντικής και του Μπατίκ, αλλά, κυρίως, το έναυσμα ώστε να μελετήσουν, να αγαπήσουν και να ερευνήσουν το Ύφασμα και ειδικά το Ελληνικό Ύφασμα και τις ρίζες του, να γνωρίσουν τη Μεσογειακή ταυτότητα της ευαίσθητης και δημιουργικής τέχνης του Μπατίκ και να δημιουργήσουν εμπνευσμένοι απ' αυτή τη μελέτη ένα σύγχρονο, πρωτοποριακό σχεδιασμό υφάσματος με Ελληνική ταυτότητα.

*Μαργαρίτα - Αικατερίνη Περιβολιώτου - Χρυσοβέργη
Επίκουρος Καθηγήτρια ΤΕΙ Αθήνας
Σχολή Γραφικών Τεχνών και Καλλιτεχνικών Σπουδών
Τμήμα Διακοσμητικής*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
----------------	---

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ - ΥΦΑΝΤΙΚΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Υφαντική	13
Περιπλεκτική	15
Υφαντό στο Βυζάντιο	16

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ορολογία	21
----------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Αργαλειός	33
-----------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η Τέχνη της Υφαντικής	53
-----------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Η Τέχνη της Βαφικής	69
---------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Παραδοσιακή Ελληνική Υφαντική	75
Είδη Υφαντών	80
Μορφές Ελληνικού Παραδοσιακού Αργαλειού	83

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Παραδοσιακές Ελληνικές Υφαντικές Ύλες	87
---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ

Κατασκευή Αργαλειού - Πλαίσιο	93
-------------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

Τεχνική Τυλίγματος	103
--------------------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

Τεχνική του Μακραμέ	107
---------------------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

Παραδείγματα Παραδοσιακών Υφασμάτων	117
---	-----

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ - Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΜΠΑΤΙΚ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Υφάσματα για Μπατίκ	169
---------------------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η Τεχνική του Μπατίκ	175
----------------------------	-----

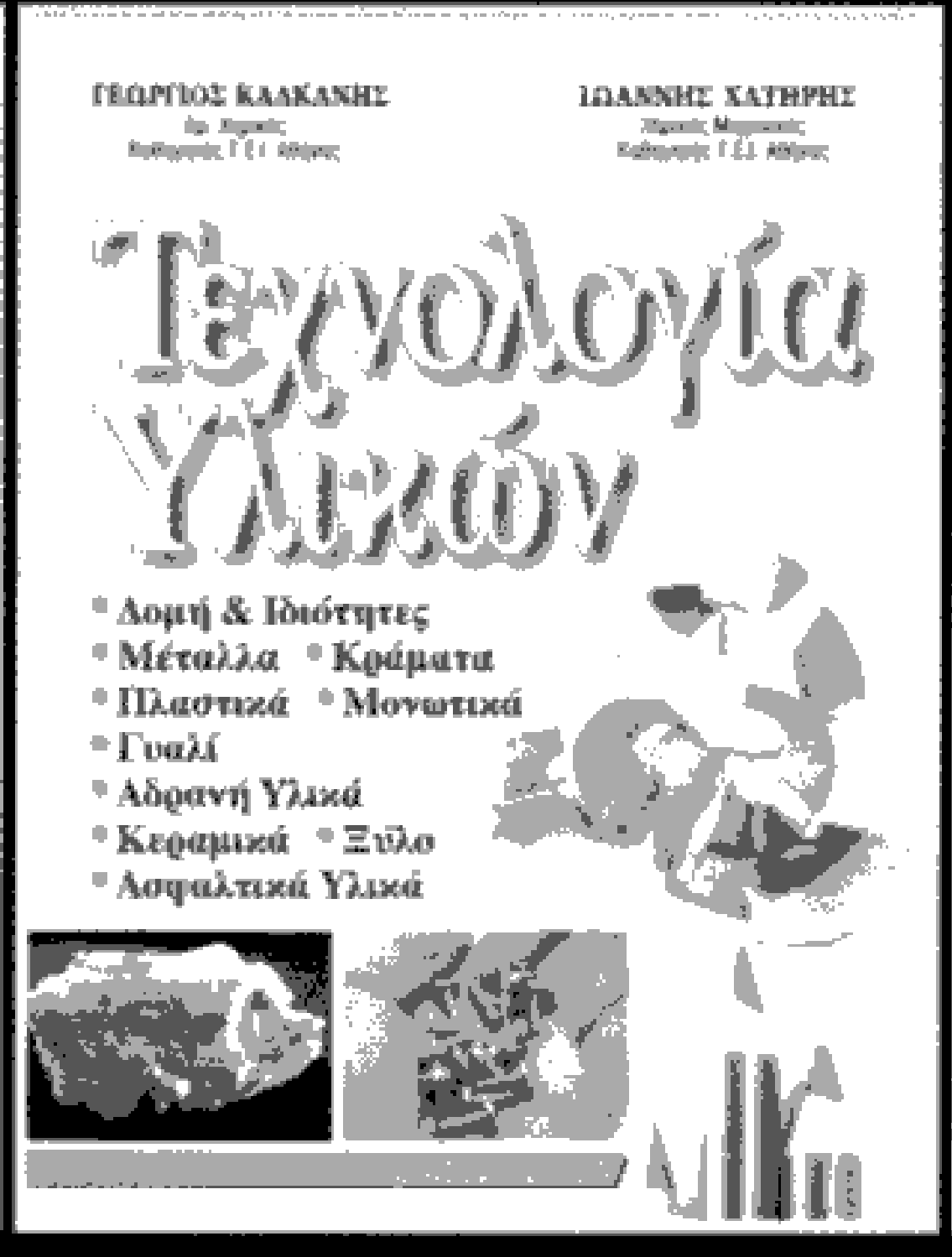
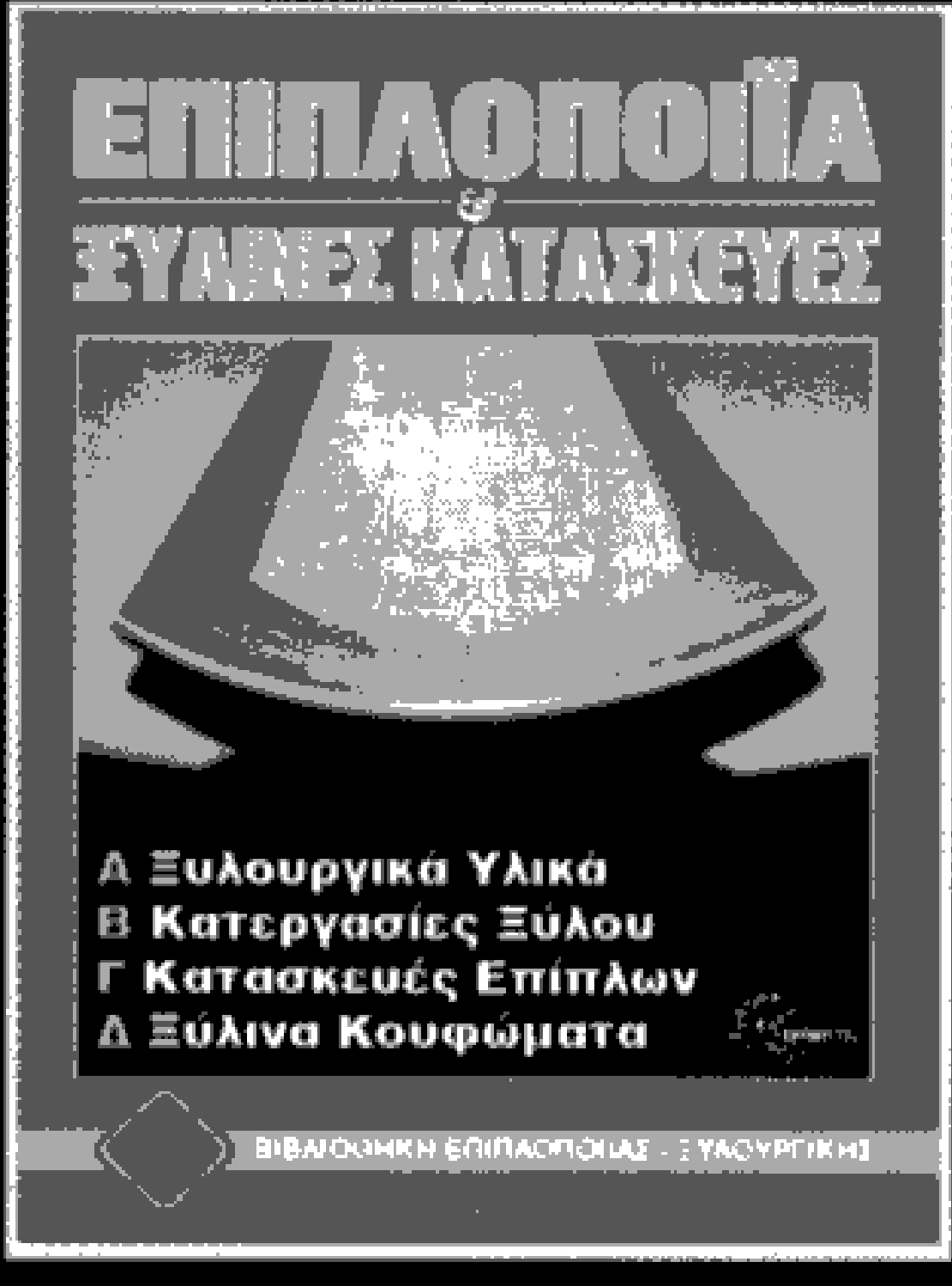
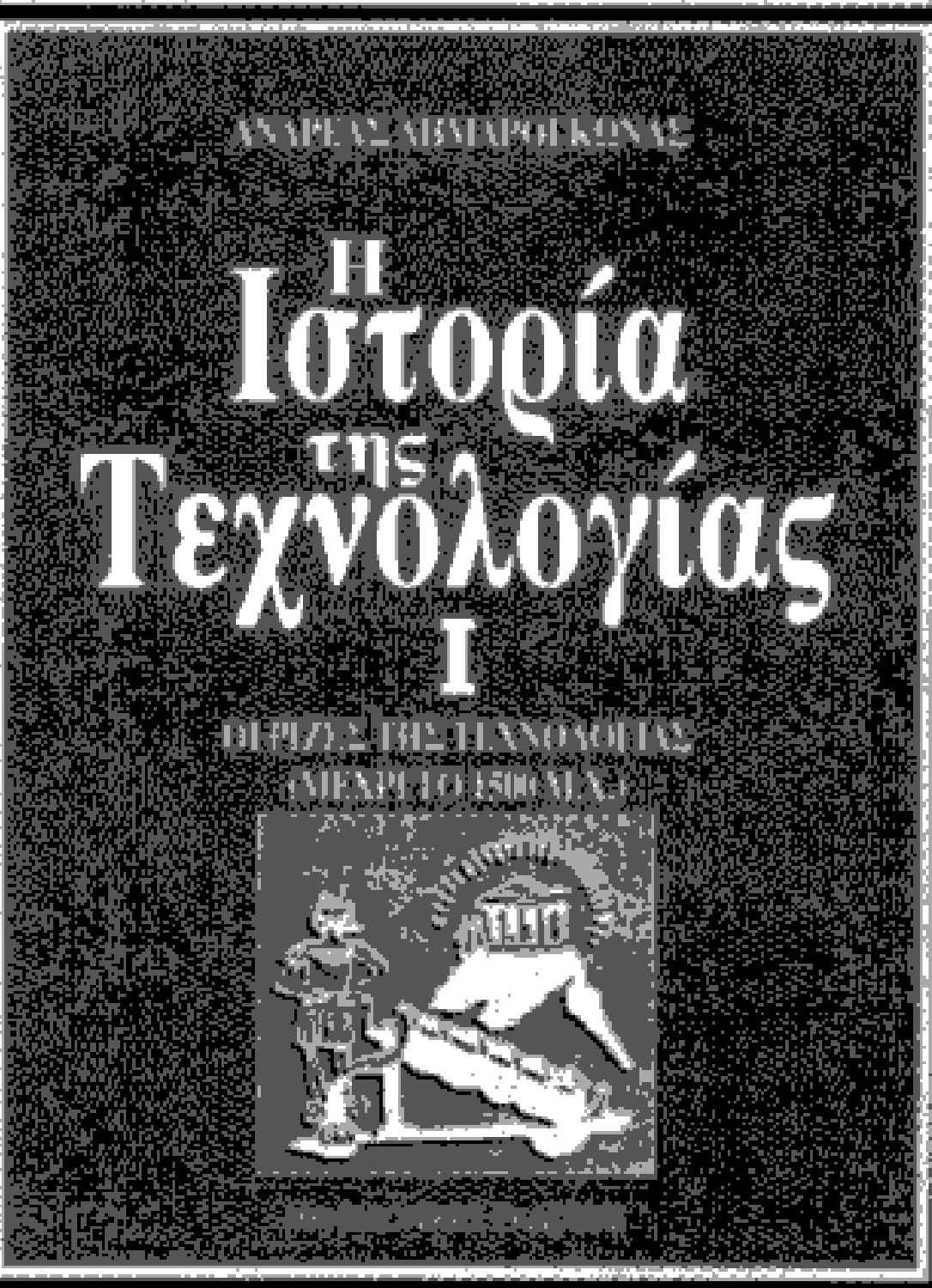
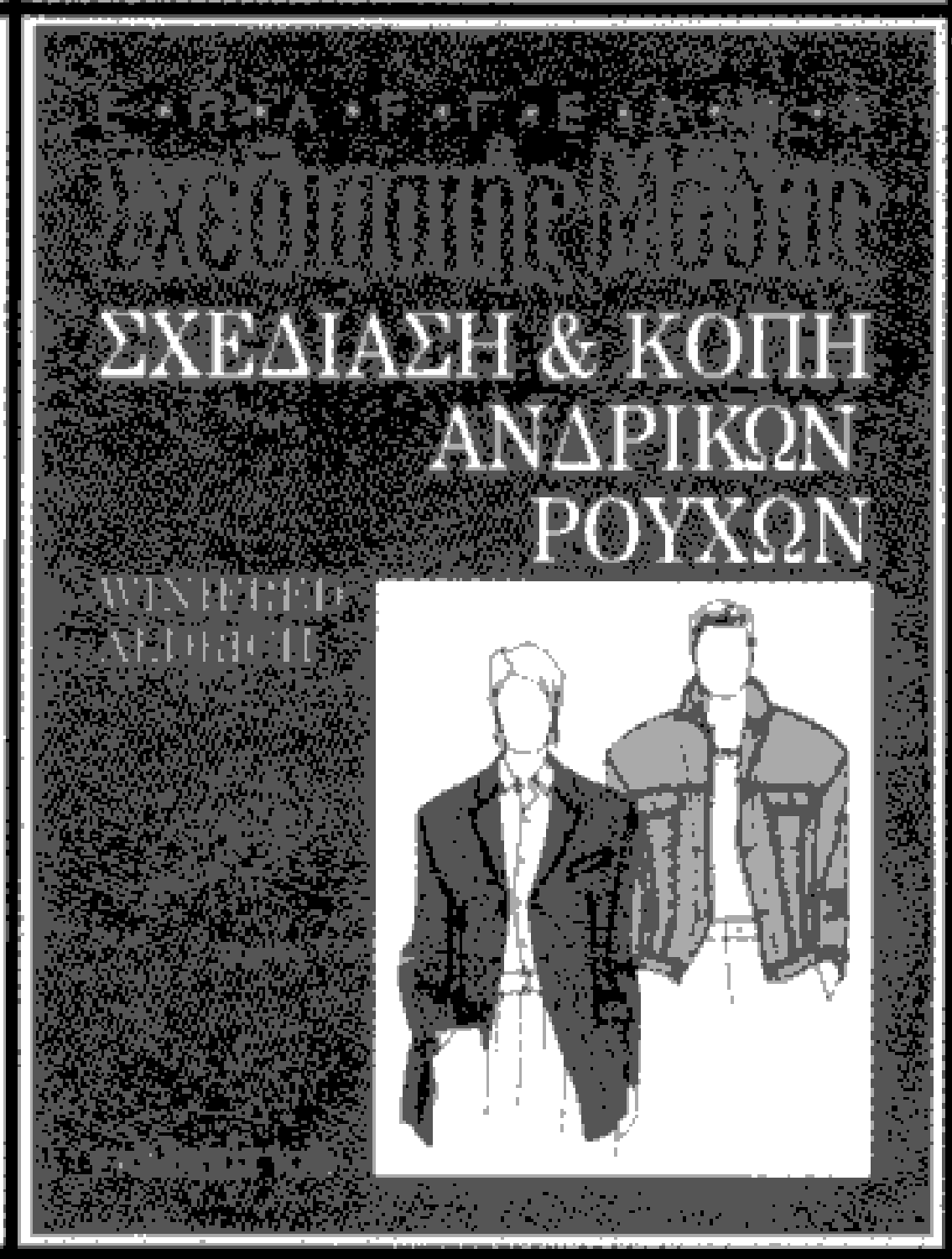
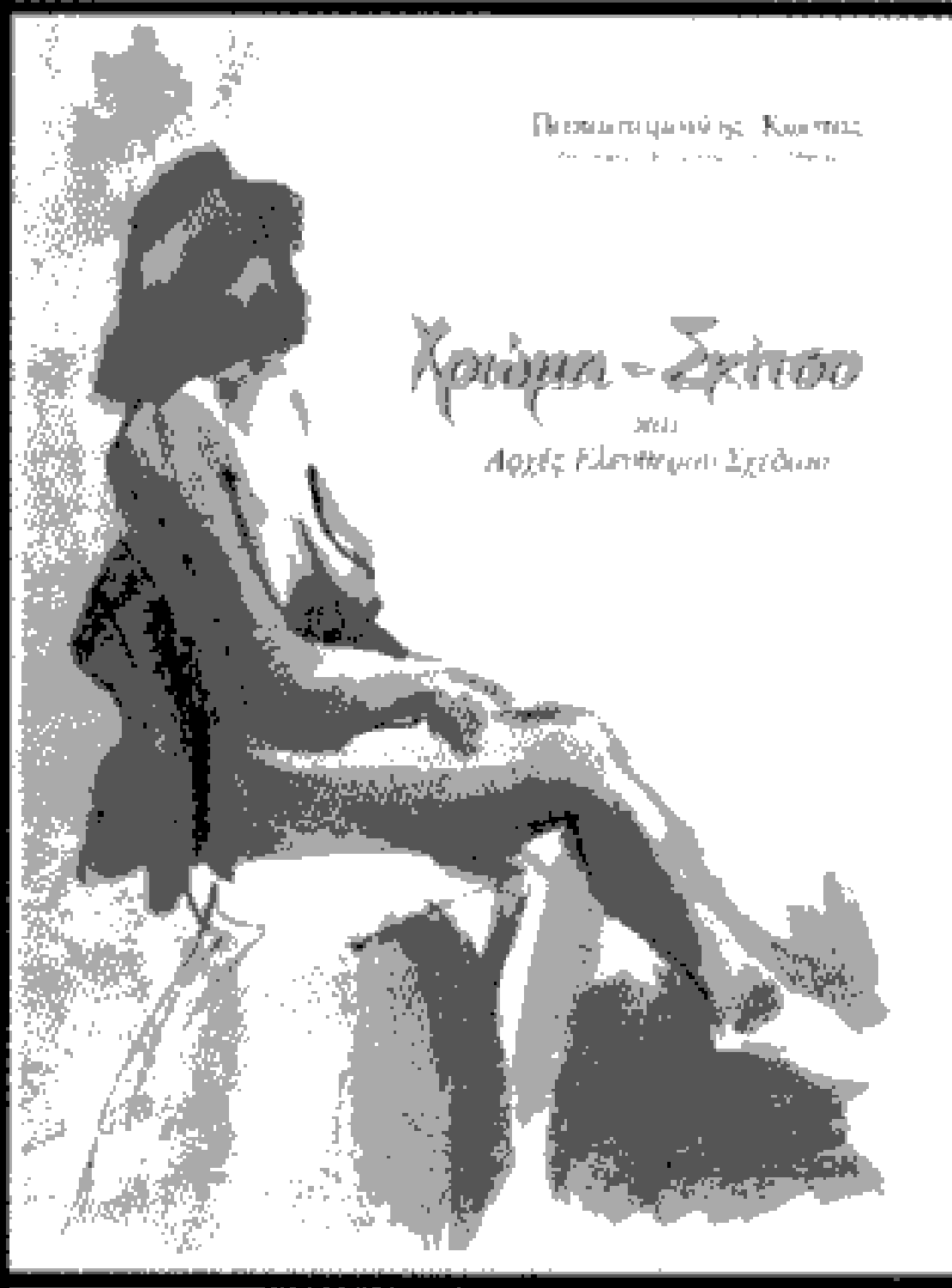
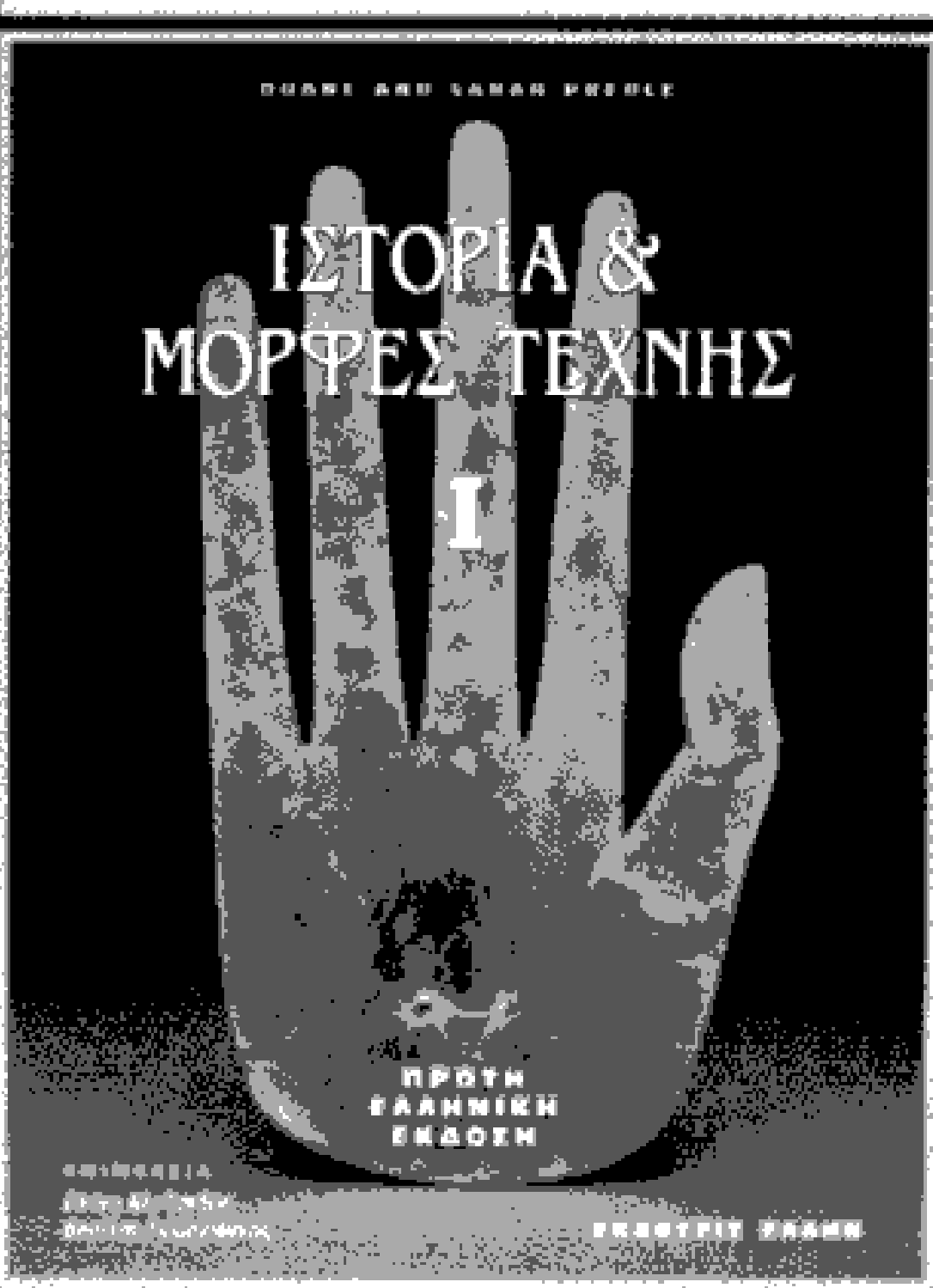
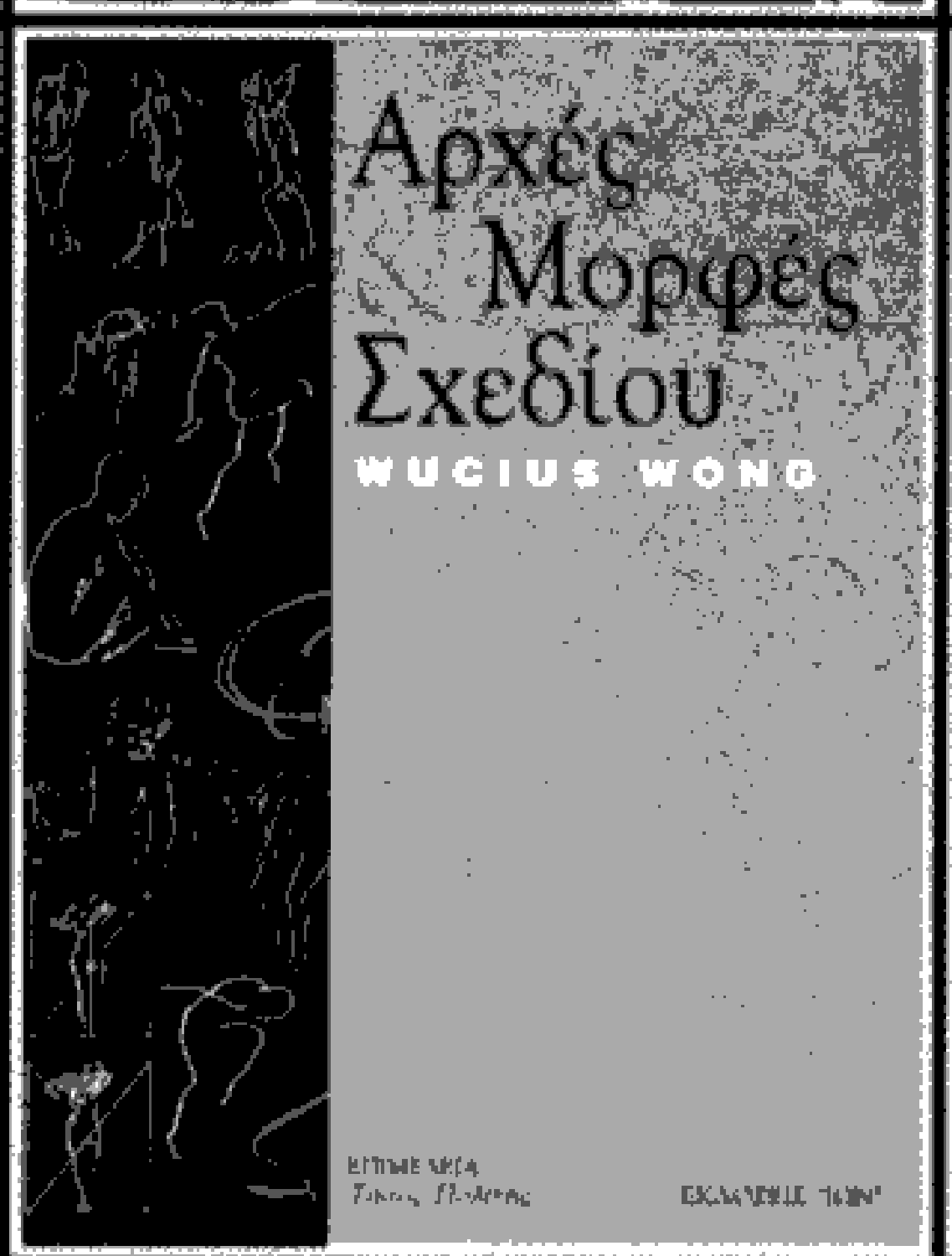
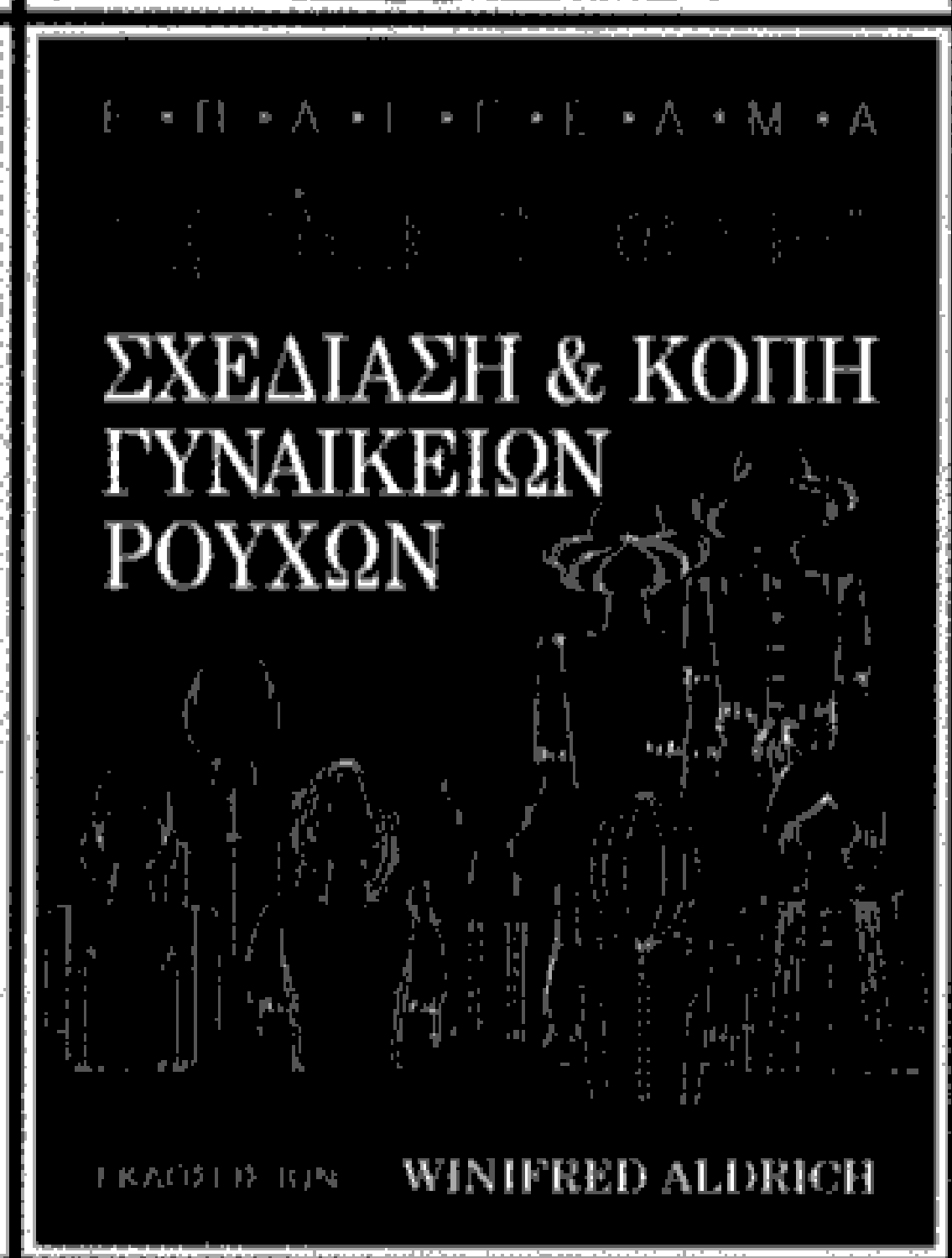
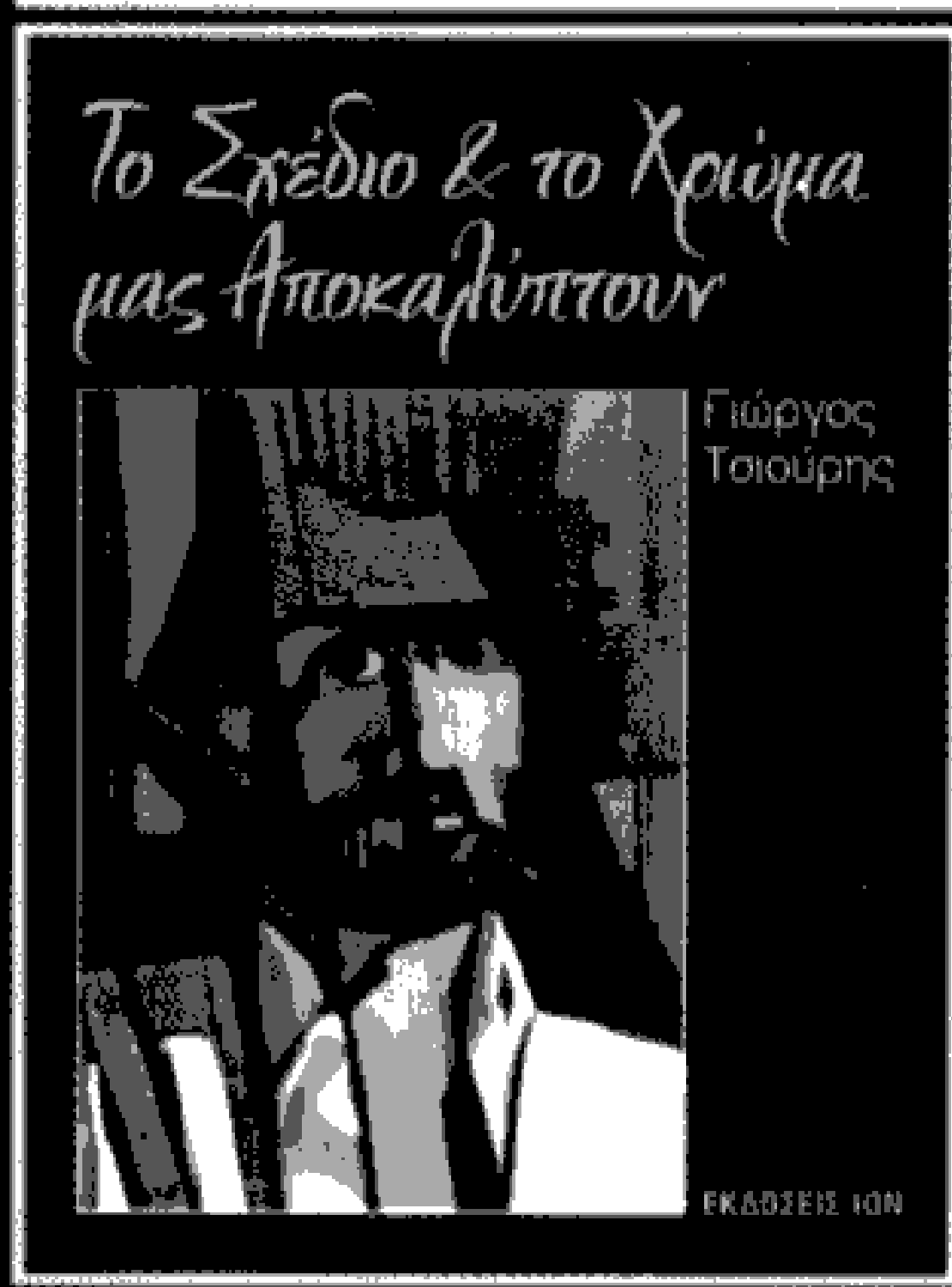
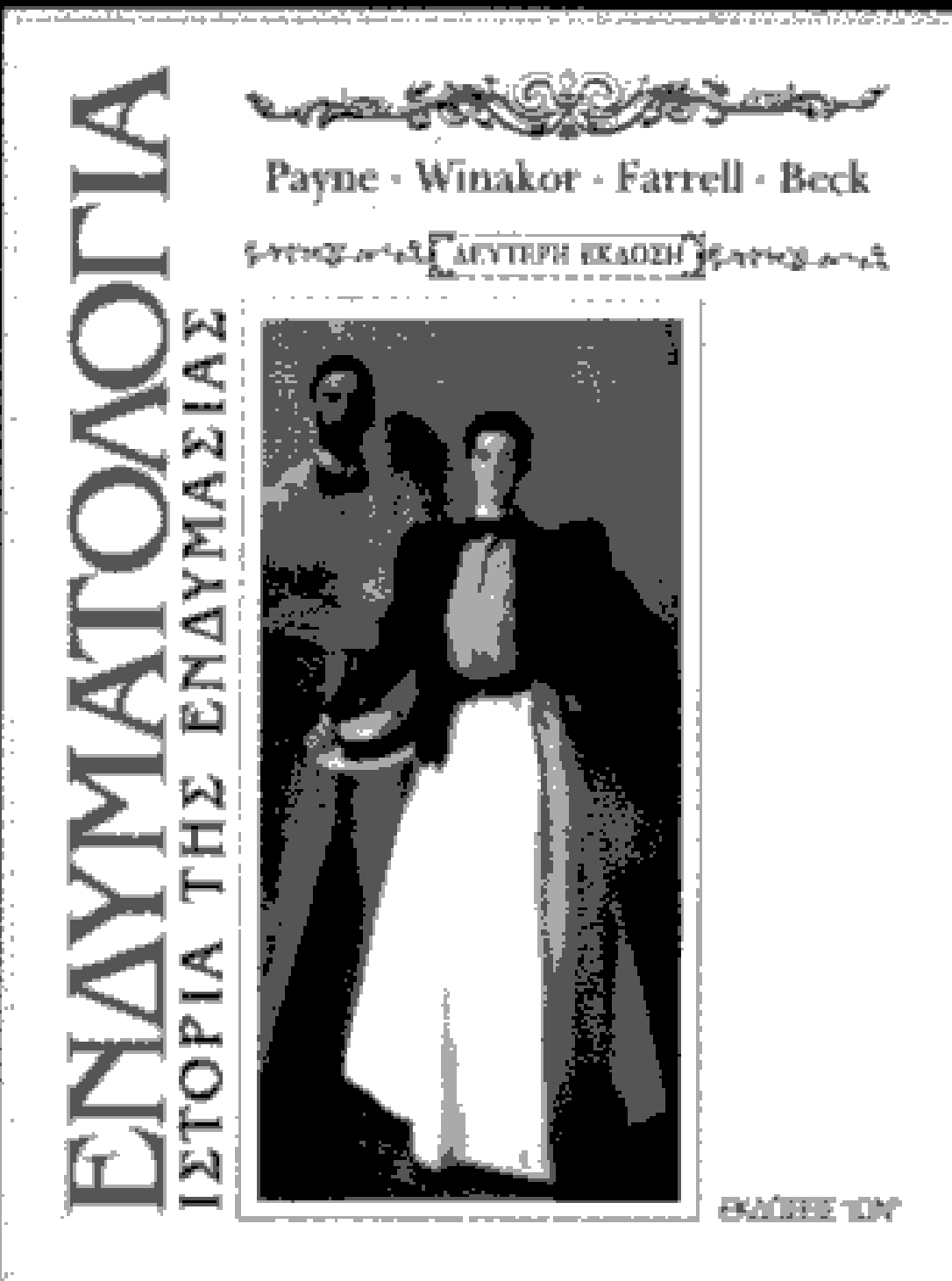
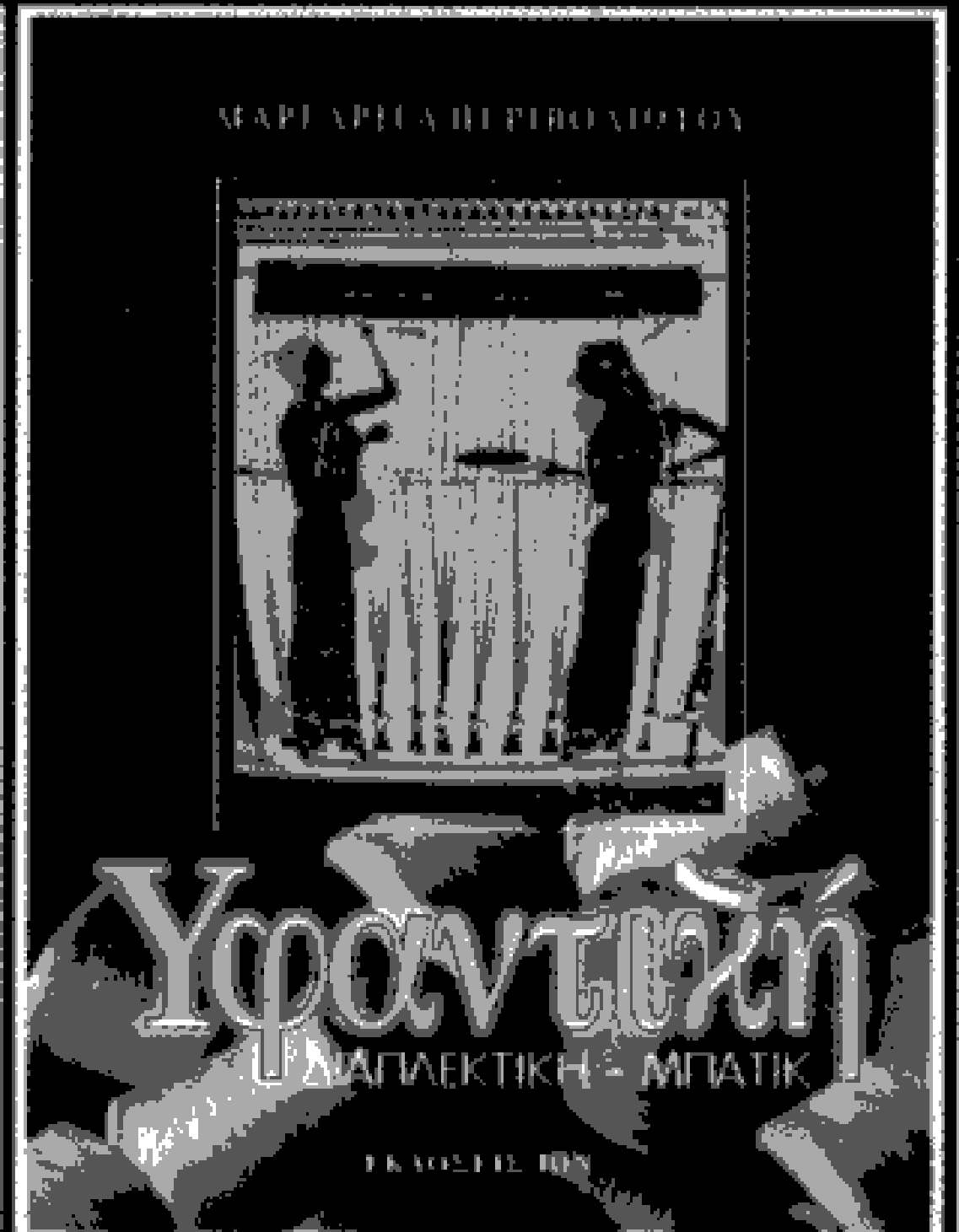
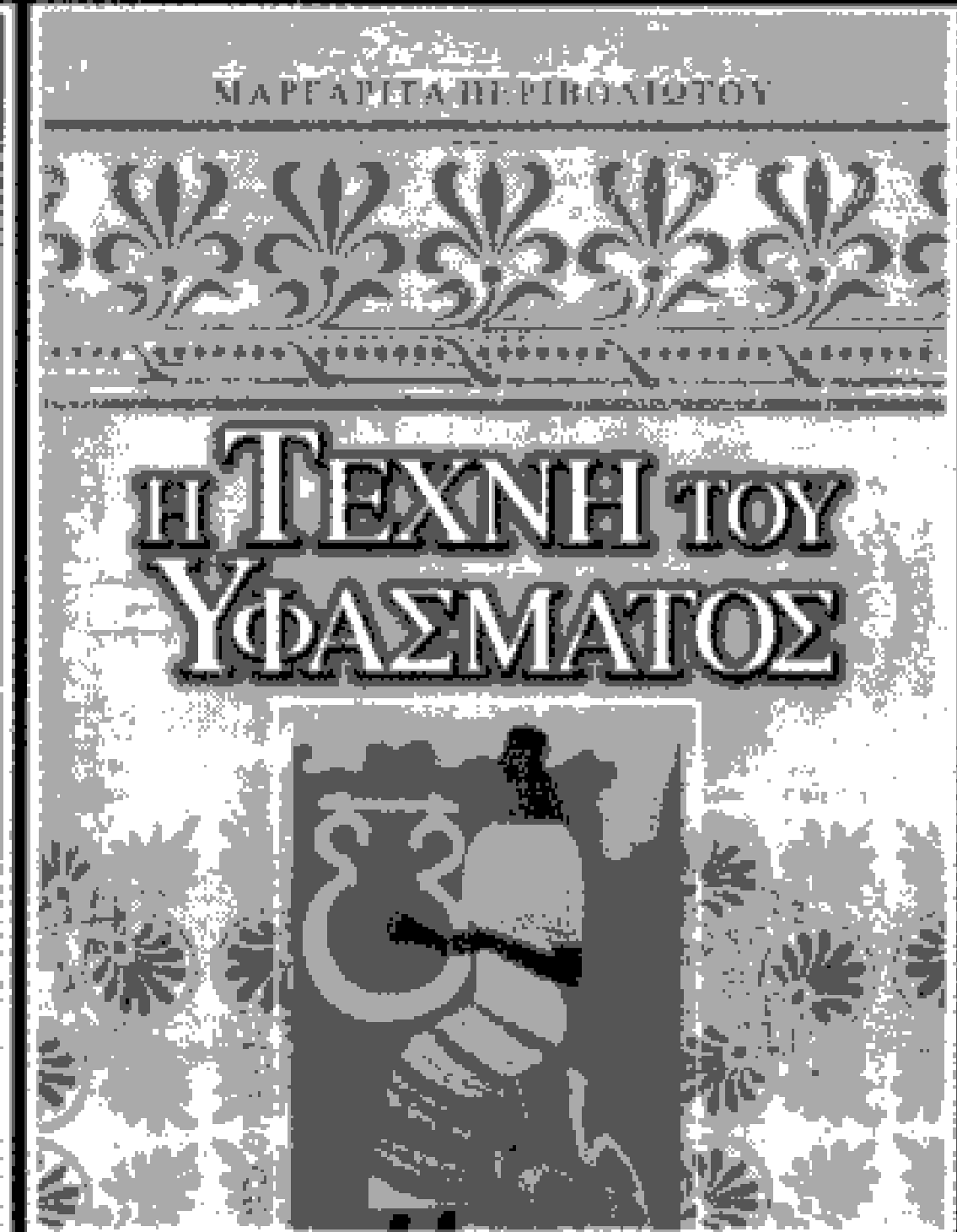
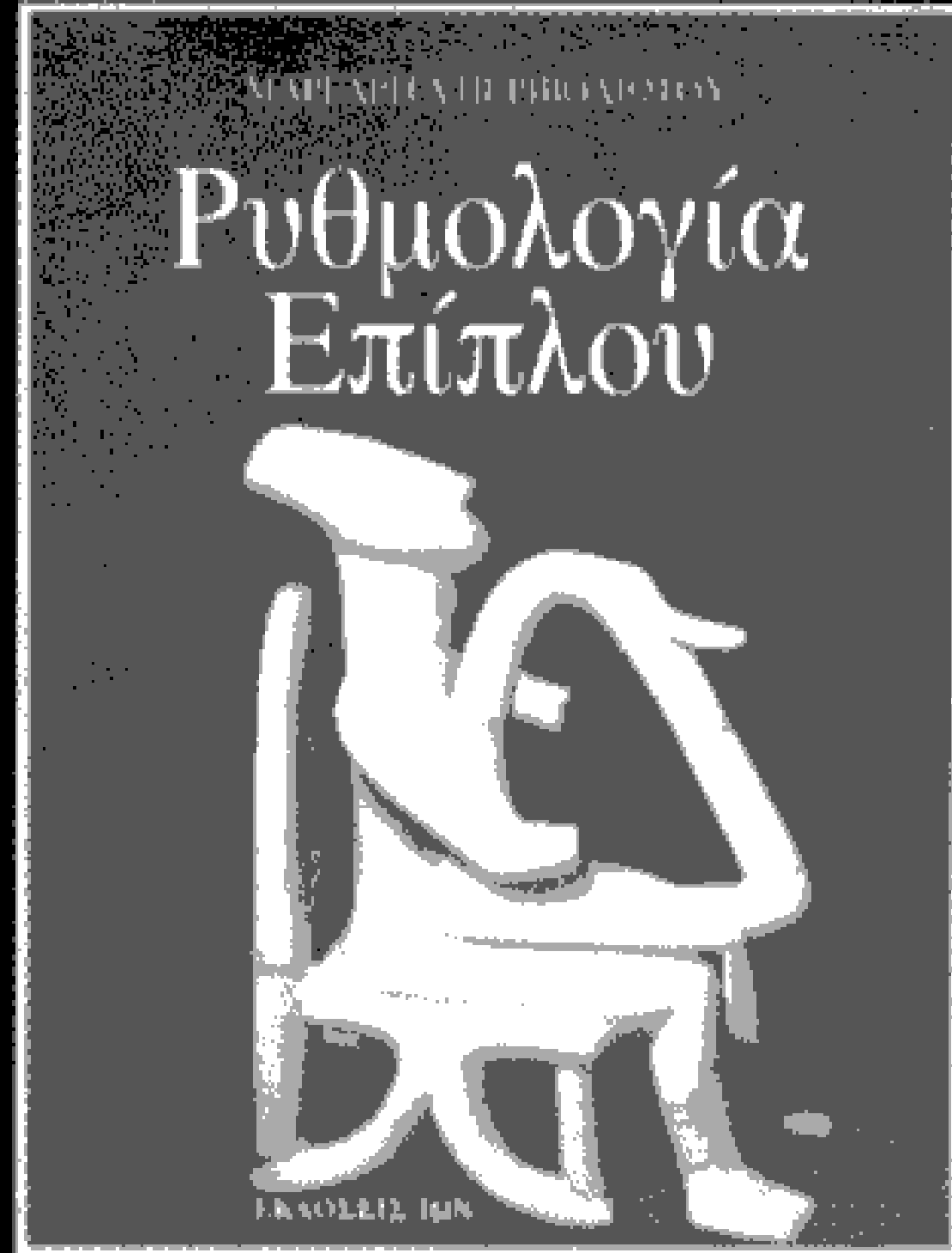
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Μέθοδοι Μπατίκ	205
----------------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Μπατίκ στη Βιομηχανική Παραγωγή	219
Σχέδια	224

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	229
--------------------	-----

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΩΝ

Συμπληγάδων 7, 12131 Περιστέρι
Τηλ.: 210/ 57 47 729, 210/ 57 68 853, Fax: 210/ 57 51 438
e-mail address: ion_publ@hol.gr, http://www.iwn.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: Σόλωνος 85, 10679, Αθήνα
Τηλ.: 210/ 33 87 570, Fax: 210/ 33 87 571

ISBN: 960-411-461-1

9 789604 114610